

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Johannis Meyeri S. Literarum Doct. & Prof. Uxor
Christiana Sive De Conjugio Inter Duos Deque Incestu Et
Divortiis, Dissertationes Tres**

Meier, Johannes

Amstelædami, 1688

Caput. I. De generali mandato Crescendi Gen. I. 28.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40272

tur) atque *Athanasii Vincentii*, latere voluerunt, hanc nobis libertatem deposcimus, ut eorum theses & argumenta, eodem hoc ordine præscripto, semper nostris subjuncta expendamus, & quæ illi sparim atque hic illic scripserunt, aliquoties repetita, ea in unum omnia collecta & disposita, uno veluti obrutu lectoribus exhibeamus, missis ambagibus ac digressionibus, quibus illi utuntur, præcipue in suis *Notis Athanasius*, plurima adducens, quæ diffusam quidem lectionem ostendunt, lectoribusque risum movent, sed ad probandam Polygamiam nihil faciunt, ideoque sicco a nobis prætereunda pede.

X. Condonabit etiam *Daphnaus Arcuarius*, si non continuo quodam textu illius *Considerationem Matrimoniale[m] & Polygamiam* An. MDCLXXIX Germanico idiomate scriptam ac editam, eodem, quo tractavit, ordine persequamur. Auctor ille de Polygamia non tam suam quam aliorum mentem expressit, cujus argumenta, quia speciosa videntur, nec suo destituta colore, suasu Fautoris ac Amici, in inclyta quadam Germanica Academia Professoris Celeberrimi, una eademque opera examini subicere constituimus; ut nihil prætermittamus, quod ad illustrandum hoc thema facit.

SECTIO PRIMA.

DE INSTITUTIONE CONJUGII INTER DUOS.

CAPUT I.

De generali mandato crescendi & se multiplicandi Gen. I. 28.

I. **Q**uod Plato *lib. iv. & vi. de Legibus* existimat, ad civitatem & Rempublicam recte constituendam, primum ^{γερμικὸς νόμος} *leges de nuptiis* esse conscribendas & ponendas, matrimonium considerans tanquam fundamentum humanæ societatis; atque hunc modum tenendum ne populosa civitas nimis sit, quoad fieri potest, neque vacua, de *Republ. v.* Et Dionysius Halicarnassæus *Antiquit. Rom. l. II.* ad legislatorum curam pertinere, ut initium faciant a nuptiis, neque vagos ac promiscuos permittant concubitus, sed hanc insolentem & belluinam Venerem profligantes e civitate, copulent *ἀνδρα εἰς γυναῖκα μίαν* *Virum unica mulieri*: Id nemini mirum videri debet, quum

ipte Deus, sapientissimus & summus legislator ad Rempubl. mundanā constituendam, in ætate mundi non adulta, sed infantili, atque in ipso ejus exordio, statim post primi hominis creationem, primam *de Conjugio* legem tulerit, omnibus mundi civibus communem, quam Hebræi basin ac fundamentum sexcentorum & viginti præceptorum Mosaicorum statuunt, quot literæ in Decalogo reperiuntur; sive DCXIII quot nervos seu vasa & membra esse volunt in corpore humano creata, adnotante paraphraste Chaldæo Gen. I. 27. quorum scientiam necessariam, tanquam membrorum medicinam, Auctores *lib. Sobar in Exod.* passim commendant, *ne anima defectum patiatur.*

II. Hinc creatione animalium terrestrium & hominum sexto die absoluta, universis illis simul benedixit Deus, atque hoc pacto mutuū ad producendam prolem amorem impressit, sui concursū addicens ad productionem similis cum generante, & multiplicandum esse genus humanum, voluntatem declarans, quæ hominum naturæ primum perinde atque jumentis ac bestiis indita, citra ullam cognationis vel affinitatis rationem Gen. I. 28. פרו ורבו ומלאו את הארץ *fructificate & multiplicamini, ac implete terram.* Quod dictum universale non staturam Protoplastorum respicit, quasi parvi generati magni evadere iubeantur, quia non infantes, sed perfecti conditi, sicut & arborum fructus mox maturi comdebantur; verum multiplicationem generis humani, ideoque in historia Noachi recurrit Gen. VIII. 17. IX. 1.

III. Neque benedictionem duntaxat, verum etiam præceptum istis verbis contineri, evidens est; Deo non dicente תפוז ותרבו *crecsetis & multiplicabimini*, sed פרו ורבו *crecsete & multiplicamini*, quod verba sonant, in imperativo; quo modo & versiones antiquæ, Græca, Chaldæa, Samaritana, cæteræque orientales textum expresserunt, & Hebræi מצות פריה ורביה *præceptum de fructificatione & multiplicatione* vocant, quod omnes obligare tradunt, qui se ad generationem instructos esse sentiunt in terra, quam Deus filiis hominum dedit Psal. cxv. 16. incolisque repletam voluit Esa. XLV. 18.

IV. Dignæ memoratu sunt Rabbiorum in hunc textum commentationes. AbenEsra eum confert cum comm. 22. ubi Deus piscibus & avibus benedixit, quo ipso eis dederit רבו להולדה ברומה *generandi simile facultatem.* Cum autem verba illa benedictoria & im-

imperatoria ante hominis creationem non pronuncientur com. 28. quærit Jarchius, annon etiam bestia benedictione indigeant? respondet, propter serpentem, cui Deus erat maledicturus, istas benedictionem non esse adeptas, ne & ille sub ea comprehenderetur. Quæ tamen frigida est ratio, siquidem iudex terræ in genere omnibus bestiis, & in specie Adamo atque Evæ, non minus ac serpenti maledixit. Rectius R. Bechai in Pentat. fol. 8. col. 1. Cur, inquit, non benedixit Deus jumentis & bestiis sexto die? R. quia benedicendo piscibus ac avibus ex aqua productis, benedixit quoque animalibus terrestribus. Nam כל בעלי ארץ כל בעלי חיים שאינם מדברים דרך ארץ omnium animalium loquela destitutorum eadem est ratio.

V. Nos æque bestiis sexto die benedixisse Deum, credimus, ac piscibus & volucribus die quinto, quod etiam colligere promptum est ex repetitione Gen. VIII. 17. Sed evidens est differentia: Cum cap. IX. 1. Noacho ejusque filiis non modo benedixerit, verum etiam DIXERIT & mandaverit, fructificate & multiplicamini, & implete terram. Ideoque non est nullius momenti observatio R. Mof. Bar Nachm. inter duos istos sermones (cap. I. 22. & 28.) magnum discrimen observari, quod de creatis aquis legatur, & benedixit eis Deus dicendo, fructificate & multiplicamini, idque de facultate simile producendi ipsis indita convenienter explicetur, de hominibus vero, præterquam quod dixerit, & benedixit eis Deus, insuper addiderit, ET DIXIT EIS DEUS, Crescite & multiplicamini: id docere, ait, Deum cum hominibus locutum fructificationem & multiplicationem mandasse, juxta Sapientum רצון מן הארץ opinionem. Huic sententiæ subscribit R. Nissi, comma istud 28 benedictionem atque præceptum complecti statuens. Inde R. Salomo ben Melech comm. 22. imperativum loco futuri poni existimat, quasi Deus dicat, ego vobis vires indo, ut fructificetis. Abarbenel in Legem fol. 20. 4. benedictionem in concessa homini prosperitate, prolongatione dierum aliisque beneficiis collocat; mandatum autem in verbis, fructificate & multiplicamini, & replete terram בני בני filii & filiabus, addit Pseudo-Jonathan, Chaldaeus Paraphrastes.

VI. Singula Hebræorum dicta hic excutere nihil attinet, cum ad unum omnes præceptum soli homini applicatum eant, cui facræ literæ formaliter jus tribuunt, cum electione liberoque voluntatis motu. Neque id sine causa. Siquidem in brutis ratione destitutis actiones quidem observantur corporeæ, hominum actio-

nibus

nibus similes, quales sunt generatio, nutritio, defensio, id genus alia, non autem æqui & iusti perceptiones. Neutiquam ergo negamus, Deum ita hominibus fecunditate & multiplicatione generis sui benedixisse, ut simul præcepto eam imperaret, quod haud ægre largimur Polygamiaë patronis, idem frequenter inculcantibus; quin audacter asserimus, perperam nonnullos Judæorum mandatum istud ad mares restringere, fœminasque ab ejus obligatione facere immunes, sicut tradunt in *Jeveammoth fol. 65.2.* *האיש מצווה על פריה ורביה אבל לא הואשה* *viro præceptum datum est de fructificatione & multiplicatione, non autem fœmina.* Quod confirmat Maymonides *de Connubiis Cap. xv. 2. Propagatio generis viro præcepta est, non item mulieri.* Probatque Jarchius ex defectu vau in voce *כנשה* (quæ ob Kibbuts recte vertitur *subjicite eam*), viro non fœminæ propagationis præceptum imponi, cum tamen non fœminæ subjectio Adamo, sed terræ subjugatio utrique mandetur; ac R. Jochanan ben Baruka citato loco Talmudico fateatur, utrumque pariter teneri ex eo, quod Scriptura dicat: *& benedixit eis Deus, & dixit eis (utrique sexui) fructificate & multiplicamini.* Et fundamento caret, quod Mercerus arbitratur, ideo verba esse tantum benedictoria, ut hoc non teneantur omnes, nisi qui se continere non possunt juxta præceptum. Id enim per se constat, cum plura sint id genus, quibus non omnes tenentur, quæ tamen ideo non desinunt esse præcepta. Nulla regula tam firma, quæ non patiat exceptionem. Sed in mundi exordio, & mox post diluvium, procul dubio omnes tenebantur.

VII. Inscitiam ergo non minus quam profanitatem suam prodit Ad. Beverlandus in *Tr. de Pecc. Orig.* p. 150. sq. quando audacter & impudenter asserere non veretur, verba illa *crescite & multiplicamini*, ad naturam non pertinere, & ante lapsum a Deo non fuisse prolata, sed per incogitantiam scribarum secundorum seu sequentium capiti primo Genesis fuisse inserta: Primum Protoplastorum, peccatum scortationem fuisse colligens ex pœna Evæ inflicta, gravi scilicet partu, atque similia, quæ tam putidæ sunt infusitates, ut eas se referre quoque pigeat. Neque ullus vel veterum vel recentiorum quæstioni locus est, an etiam conjunctio maris & fœminæ fuisset in statu integritatis. Quemadmodum nuper Jacobus Behmen, in sua *Aurora* sive *Rybedine Matutina*, cæterisque scriptis, somniavit, Paradisum

disum tam sublimem conditionem sive statum fuisse, ut concubitus cum mulieribus ei nequaquam convenerit, ideoque, Adamum ante lapsum Virginem fuisse, finxit, Matricemque in se habuisse, perinde ac virilitatem, & corpus Angelicum possedisse, nec intestinis præditum nec genitalibus, qui viro-virgo a se ipso magice propagare, ac posteritatem sibi sufficere potuerit. Visionem Mulieris Apoc. xii. 1. & seq. de Adamo exponit, quando suam veneris-matricem gestaverit in paradiso, quæ post lapsum & in quem injectus est, soporem, in Evam formata sit, quum nulla pars magis fuerit idonea, quæ ab eo auferretur ad constituendam mulierem, quam ea Veneris-matrix. Et quod postmodum intestina habuerint, id significare, statum hunc crassi cibi potusque & carnalis coitus, statum esse animarum lapsarum.

VIII. Quæ figmenta & errata maxime palpabilia sunt & intoleranda, quibus aperte in os Mosi contradicit, qui tantum abest, ut conjugium statui paradisiaco competere neget, ut etiam imperfectam fuisse, haud obscure innuat, Adami in amœno paradiso collocati felicitatem, priusquam mulieris nactus esset societatem, dicente Deo, *Non esse bonum, hominem esse solum.* Gen. 11. 18. Unde inter Judæos adhuc ante nuptias oportet hæc apud sponsum fundere conjugum preces: *Tibi gratias habemus, Domine Deus, quod hominem finxeris ad tui similitudinem; . . . Latere hac societate amabili in idem, ut quondam in Paradiso rebus a Te factis & constitutis latatus es.* Maym. de Connub. Cap. x. §. 10. Propagatio per se vitiosa non est, neque usus conjugii in se peccatum. Haud diffitemur, in isto statu locum non habuisse libidinem, sed commixtionis actus expers fuisset omnis libidinis & inordinati motus, qui post lapsum accessit, ut vel ablationes puerperarum, aliave nos edocere possunt. Hinc enim est, quod puerpera indigeret expiatione & holocausto Lev. xii. quia sine peccato non erat, nec reatu carebat; quo si vacasset Adam cum sua conjugē, ipse & tota ejus posteritas sine ulla cupiditate mala, mero naturæ instinctu, genuissent, quemadmodum arbores quotannis fructum suum reddunt, quarum rami virilitatem contrahunt a virilitate radicis. Quod etiam suo calculo approbant Hebræorum Magistri, quorum traditionem exhibet *Sohar in Genes. Edit. Lublin. col. 191.* אִמְלָא לֹא חָטְא אָדָם לֹא עָבִיד תּוֹלְדוֹת כּוֹנְנֵי דָא דִּיצְרָהֳרַע אַבְל עָבִיד תּוֹלְדוֹת מִכְסְרָא רוּחַ קוֹדְשָׁא קְרִישִׁין תּוֹלְדוֹת כּוֹנְנֵי דָא דִּיצְרָהֳרַע אַבְל עָבִיד תּוֹלְדוֹת אֵלֵא מִכְסְרָא דִּיצְרָהֳרַע: *Nisi peccasset Adam pro-*

B plastes

plastes, liberos generasset non in forma illa prava concupiscentia, sed de genere & extremitate spiritus Sanctissimi; nunc autem non generat nisi de genere concupiscentia. Et Talmudici in Sanhedrin fol. 28. 2. in ipso paradiso non modo licitum coitum fuisse, sed actu & de facto coisse volunt. Ideoque sexus discrimen ad corporum decus & integritatem & ad majorem perfectionem generis humani pertinere, ut in paradiso, ita in resurrectione mortuorum, merito judicamus; major enim perfectio est, si seruetur sexus distinctio, quam si unus tantum sit, quem & Christus non negavit, sed adstruxit Matth. xxii. 30. ablato tantum post hanc vitam ejus usu, qui in cœlo cessat.

XI. Ex quibus omnibus evidens est, in statu integritatis ingratitude peccasse primos parentes, si conjugio & propagationi generis humani operam non dedissent, quia Adam citra commixtionem cum Eva, ex se masculum sibi similem, quicquid stolidi homines fingant, producturus non fuisset, generatione foetus utrumque sexum exigente, & utriusque femine concurrente, testibus Bartholino *Anat. lib. 1. c. xxvi.* Scaligero ad *Aristot. Hist. Anim. l. 1. c. 111.* Fernelio *Univ. Medic. l. vii. de Hom. procreatione. c. 1. de semine*, si generare debent, commisceantur, coeantque necesse est, ut inquit *Aristot. 1. de generat. anim. c. 11. ex ambobus quasi unum fiat animal.* Et cap. vi. variis rationibus probat, feminam semen proferre. Cui assertioni medicæ & philosophicæ ipsa Scriptura sacra adstipulatur. *Heb. xi. 11. Levit. xii. 2. Num. v. 28.* Addit R. Bechai in *Leg. fol. 12. 4.* locum *Gen. xlvi. 15.* Hi sunt filii Læ, quos peperit Jacobo. *Approprians filios femine docet, vires maris repositas esse in femina, juxta Lev. xii. 2. & approprians mulierem viro (& Dinam filiam ejus) docet, vires femina in mare esse repositas.* Post lapsum autem idem corpus & eandem animam, quoad essentiam & substantiam, hominem retinuisse, rectitudine sola, sive qualitatibus ac dotibus amissis, Scriptura abunde docet, extra quam nihil hic fingendum.

X. Deinde quis nescit ex historia creationis, primo peccasse Evam a serpente seductam, absente marito adhuc integro *Gen. iii. com. 1. & sq.* quod Apostolus confirmatum invenit *1 Cor. xi. 3. 1 Tim. ii. 2.* Supponit Pythagoricus Philosophus, Adamum lapsum esse ante injectum seiporem, nondum formata a Eva, cum tamen ipsi quæsierint *raucinia multa Ececl. vii. 29.* Liber Apocalyp-
lypticus,

lypticus, cui nugas suas affricare voluit, propheticus est, statum Ecclesiæ N. T. exhibens, quem fideles V. T. juxta cum adventu Messiae, ad prægnantis mulieris instar anxie desiderarunt. Sed quid opus est multa verba profundere in re adeo manifesta? Ostendit Clarissimus Scriptor Henricus Morus in *Censura Philos. Teutonice*, totum hoc figmentum ex eo provenisse, quod corticem & mysterium Mosaicæ narrationis confuderit.

XI. Hoc igitur certum & fixum manet, citra istam maris ac foeminæ conjunctionem, multiplicari non potuisse genus humanum, absque qua multiplicatione nullum fuisset regimen in mundo. Et huic imperio mox parituri fuissent protoplasti, si quidem integri mansissent; sed haud diu proh dolor! in isto felicitatis statu permanentes, huic rei non nisi post lapsum operam dederunt Gen. IV. 1. ואדם *Et* (vel deinde, ut Trem. & Jun. vertunt; nempe post illa omnia peracta Gen. III.) *Adam COGNOVIT Chavvam uxorem suam, QUÆ CONCEPIT ET PEPERIT Kainum.* Unde & ipsorum liberi in peccatis concepti & generati. Salomon Jarchi quidem verbum ירע per plusquamperfectum reddit & *cognoverat*, nempe ante prævaricationem, ut hic per recapitulationem illud narretur, sed nulla ratio sufficiens suadet, a serie textus esse recedendum. Non putarim, inquit Mercerus, nuptiis & conjugio locum in paradiso fuisse, donec inde primi parentes sunt pulsi, etsi aliud velint Hebræi. Hic operæ pretium erit clarius exprimere Talmudicorum mentem, quam deprehendimus in ante citato *Tractatu Sanhedrin. cap. IV. fol. 38. 2.*

XII. Traditio ita habet: אמר רבי אחא בר חנינא שנים עשרה שעות היו היום שעה ראשונה הוצבר עפרו שניה נעשה גולם שלישית נמתחו אבריו רביעית נורקה בו נשמה חמישית עמד על רגליו ששית קרא שמות שביעית נודוונה לו חוה שמינית עלו למטה שנים וירדו ארבעה תשיעית נצטווה שלא לאכל מן האילן עשירית טרח אהרן עשרה גיון שנים עשרה נטרד והלך לו שנאמר אדם ביקר כל ילין
Dixit R. Acha filius R. Chanina: Duodecim hora diei cum sint, prima (scilicet diei sexti creationis) coacervatus est pulvis Adami, ex quo conditus; secunda facta est massa; tertia conformata sunt ejus membra; quarta anima ei indita est; quinta in pedes surrexit; sexta vocavit nomina; septima conjugio ipsi juncta fuit Eva; octava in lectum ascenderunt bini, descenderunt quaterni; (nempe Adam, Eva, Kain & ejus gemella foror.) nona praeceptum ipsi, ne comederet de

arbores; decima rebellavit; undecima iudicatus est; duodecima expulsus abiit, juxta id quod scriptum legitur (Psal. XLIX. 13.) Adam in decore non pernoctat. Sed quis credat, tot horas corpori formando insumptas? congressos conjuges, conceptos & genitos gemellos ante lapsum? quis credat, ante datam legem Gen. II. 17. lectum ascendisse? ne dicam, quod expulsio ex paradiso, quæ condonatione peccati posterior est, ab ipsis Judæis in septimum diem relata, commode sexto die adscribi nequeat.

XIII. Quod si ante lapsum liberis procreandis operam dedissent, isti nullo reatu gravati, nullave labe contaminati fuissent, quod tamen factum est. Et si vel integra fœmina e mare integro fœtum concepisset, eum tamen, peccato interveniente, integrum non peperisset; licet vita & sanitas fœtus non ita semper connexa sit vitæ & sanitati matris, ut hac depravata, istum quoque depravari oporteat, quemadmodum Sc. Africanum, Julium Cæsarem, & alios ex utero matris cæcos fuisse, historiarum prodiderunt monumenta; quia infecto matris sanguine, fœtus etiam inficitur, testibus Medicis, & anima Evæ maculata, non potuisset non etiam peccato contaminari anima fœtui juncta. Sufficit, Spiritum S. primum congressum, conceptum & partum primorum parentum, post lapsum demum nobis indicasse. Unde etiam colligere promptum, si non contigerit lapsus eodem die, quo homo conditus, quod cum Hebræis statuunt Irenæus, Chrysostomus, Theodoretus, Theophylactus, Cedrenus, Augustinus, Bernhardus; & Neoterici Broughon, Scharpius, Schotanus, Walkerus, Petrus de Witte, quorum sententiam etiam adoptavit Celeberrimus Scripturarum Interpres J. Altingius; non tamen diu in isto statu mansisse, quemadmodum Chaldaus interpres verba illa Gen. II. 25. *והיו תרווחון חכמים אדם ואנתיה ולא אמתו ביקרוון* *Erant ambo illi sapientes Adam & uxor ejus: sed moram non fecerunt in gloria sua.*

XIV. Atque ita alii Hebræi agnoscunt, ante lapsum, Adamum neque congressum esse cum Eva, neque liberos generasse, quemadmodum R. Isaac Lorientis, *de Revolutionibus animarum* cap. xxx. Notum est, inquit, quod peccatum Adami prius commissum fuerit, quam generarentur Kain & Habel. Quamvis enim locis quibusdam Magistri nostri p. m. diversum sentiant; tamen in Sohar eadem opinio confirmatur Sectione Achare-moth. fol. 77. Jam enim nostri, quod

quod Adam eadem die, qua creatus erat, quoque comederit, & eadem die congressus sit, & eadem die nati sint Kain & Hebel. Vide sis Ch. Knorrium *Kabb. denud. Tom. II. P. III. Tr. II.* Hi vero Kabbaliftæ volunt, Adamum primum illicito concubitu peccavisse, serpente cum Eva congressio. Postquam serpens spurcitiem suam injevit in Evam, hæc generavit Kainum, & ab eo originem habent omnes impii totius mundi, & simul demones. Quemadmodum videre est lib. *Sohar in Gen. Edit. Lubl. col. 133. & seq. 137. 146.* Ideoque Kainum vocant קן *nidum* impuritatis & spurcitiem serpentis. Sed hæc omnia præter scripturam ficta sunt, quæ serpentis atque Evæ colloquium ac negotium, & Kaini denominationem aliter tradit Gen. III. 1. sq. IV. 1. Quamquam verba *Sohar* non proprie ubique, sed mystice intelligenda.

XV. Adamus igitur, per peccatum paradiso expulsus, paruit legi de multiplicatione Gen. IV. 1. quæ confirmata mansit, exercente Deo longanimitatem, tolerantiam & benignitatem suam, ideoque eam repetit Gen. VII. 1. IX. ne post lapsum per incuriam vel neglectum mortales conjugium omitterent. Quæ etiam ratio est, quod adeo diligenter illud præceptum Hebræi inculcent. *Sohar ejus. edit. col. 5. in Lev. & col. 275. 573. in Num.* כל מאן דלא אשתכח דכר ונוקבא כל שבתא אעדין מיניה ולא הוא נכלל ראדם ולא עור אלא דלאו איהו כראי לאתכרחה *Quicumque non deprehenditur uxoratus, omni honore destitutus est, neque pertinet ad genus Adami, imo ne quidem dignus est benedictione.* Item: *Schechina non quiescit super eo, qui non init matrimonium col. 58. 157. 414. in Levit.* Homo non satisfecit præcepto de fructificatione & multiplicatione, nisi genuerit filium & filiam. Et quæ sunt id genus plura in *Schulchan Aruch Par. 1 v. num. 1. §. 1. Maymon. de Connubiis cap. xv. 1. 2. 3. 16.* וכין שעברו עשרים שנה ולא נשא אשה הרי זה עובר ומכבד מצות עשה *Qui exegit annum ætatis vigesimum, necdum uxorem duxit, is transgreditur & abolet præceptum affirmativum.* Nullum agnoscunt discrimen inter personas sacras & politicas, sed omnes pariter obligari volunt. Interim nimis rigide id urgent, ita ut qui hoc non observat, idem faciat, ac si effunderet sanguinem.

XVI. Dices, annon inde sequatur, multos peccasse. & quotidie peccare, qui apti & idonei generationi cœlibatuum conjugio præferunt? ab ipso Salvatore, Johanne Baptista, aliisque cœlitibus hoc præceptum non esse impletum? Verum enim vero quam diligenter & serio etiam inculcent Hebræorum Magistri istud præceptum,

suas tamen addunt exceptiones & limitationes. Ita Majemonides *Cap. XV.* libri citati subjungit: *Quem autem divina Legis intelligentia ac cognitioni egregie applicatum a re uxoria deterreat timor, ne, si quarat uxori, que ad vitam suppeditant, avertatur a legis studio, וזה מותר לדחוק omnino licet huic conjugium retardare: ut enim præceptum ad unum exequendum intentus cunctis aliis solvitur, sic etiam multo magis legis studio deditus. Nam si quis tanquam Ben Asai legis studio oblectatur usque, is, si se ad percipiendam legem penitus applicans, uxorem omnino nunquam ducit, extra noxiam est; modo hic idem libidinem habeat domitam; que libido si stimulat & pungit hominem, uxorem ducat necesse est, quantumvis liberos jam procreavit; quippe qui cœlebs fortassis in cogitationes obscœnas incidat & turpes. Idem subnectitur in שריון ערוך: Si propter legis studium plane non ducit uxorem, אין בידו עון in ejus manu nulla est iniquitas. Addita ubique hac cautela שלא יהיה עליה יצר מותגבר עליו si concupiscentia ei non prævaleat.*

XVII. Sane Hebræi isti non longe abeunt a mente Christi Salvatoris nostri *Matth. XIX. 11. 12.* *Non omnes sunt capaces hujus sermonis (vel rei, sumpta voce λόγος, ut Hebr. דבר; Syrus vertit: לא כלנש ספק לה למלחא הווא non omnes sufficiunt huic rei, sed quibus datum est.) Sunt enim eunuchi, qui ex matris utero nati sunt ita: & sunt eunuchi, qui castrati sunt ab hominibus; & sunt eunuchi, qui se ipsos castrarunt propter regnum cœlorum. Qui potest capere, capiat. Vult igitur, ut homo se diligenter exploret, an donum hoc acceperit, ne se in tentationem conjiciat, ideoque tria genera eunuchorum refert; quosdam ab utero materno tales factos, id est castratos, seu omni calore privatos, ut non possint, aut non appetant congregari cum mulieribus: alterum genus sunt eunuchi hominum, qui ab hominibus vel voluntario, vel invito castrati sunt, dicti spadones; qui mos a Persis, secundum alios a Babyloniis, cœpisse videtur, in lege autem vetitus ratione hominis, imo etiam animantium *Lev. XXII. 24.* Syrus vocem eunuchi vertit מדימנא *fideles*, quia in Ægypto, Babylonia & Persia erant ministri regum plerumque castrati, ut de fide continentia minus essent suspecti. Vid. Suid. in σπαδονες, & Amm. Marcel. l. XIV. Tertium genus est per similitudinem de illis accipiendum, qui non revera castrantur, sed libidinis stimulo renunciantes, legis studio toti incumbunt, adeoque præcepto de multiplicatione generis humani non sunt obligati.*

Eu-

XVIII. Eunuchismus hic ergo accipitur pro singulari castitate & continentia, quæ non consistit in abstinencia a nimio venereo actu, ut opinatur *Athanasius* pag. 147. sed ab omni; seu illa profluat ex naturali temperamento, seu a debilitate naturæ externa, sicut apud gentes illa in officiis obinebat, sive a firmo proposito voluntatis, assistente divina gratia ob ejus cultum, ut Evangelio expeditius inserviant. De hujusmodi *Eunuchis* mentionem quoque faciunt in Talmude אשת פרים שוטה *Eunuchi uxor ad bibendum cogi potest. Sota* cap. iv. §. 4. Distinguunt Talmudici inter פרים חמה *eunuchum solis*, sive spadonem natum, qui ab utero, a visceribus matris suæ talis est, nunquamque vidit solem, nisi eunuchus. Buxt. in *Lex. Talm.* eum esse putat, quem *Frigidum* Medici appellant, omni quasi calore castratum vel privatum; & inter פרים ארם *eunuchum hominis* seu *spadonem factum*, qui castratus est manu hominis, ex quo natus fuit integer. Vide sis *Jevammotb* fol. 79. 2. f. 80. 2. Majem. אשת איש cap. 11. & Celeberr. Wagenfeil, de literis Orientalibus & Rabbinicis longe meritissimum, ad *Sota* Cap. I. §. 48.

XIX. In illam distinctionem digitorum intendit Salvator, tertium genus addens per similitudinem, quale etiam agnoscunt Judæi. Neque enim Christi mentem esse, ut quis proprie se castrat, ex simili locutione Matth. v. 29. 30. satis evidens est. Huc etiam facit, quod habet *Sohar* in *Gen.* col. 70. & col. 325. *Futuro tempore* (Messiæ) *debilitabitur concupiscentia prava: nec quisquam desiderabit copulam cum uxore sua, nisi in finem fructificationis & multiplicationis tantum: quia scriptum est Ezech. xxxvi. 26. & dabo vobis cor carneum, id est, tale, quod carnem tantum productionem appetat. col. 308, in Gen. in mundo venturo prava concupiscentia plane abolebitur e mundo: tempore autem futuro Messiano non plane abolebitur, sed portiuicula quadam illius superstes erit.*

XX. Ex dictis jam liquet, nequaquam Paulum I Cor. vii. præsertim com. i. 7. 8. *bonum esse viro, mulierem non attingere; se velle omnes homines esse sibi similes, id est cœlibes, cum Deo vel Mose committendum, Gen. i. 28. 11. 18.* Apostolus enim *bonum* vocat, interpretante Beza, quod commodum, quod expedit propter aliud, com. 35. nec universaliter & sine exceptione, sed eorum tantum habitatione, in quos collatum est continentia donum. Accedit, quod finis naturalis, quem Deus

Deus in creatione mundi intendit, non subvertatur, licet ab hoc vel illo actus generationis non exerceatur, quia nonnulli ad illustriora pietatis officia tenentur, a quibus alii absunt sine peccato. Cum enim in homine semper esse debeat firmum & constans propositum suscipiendi & exequendi ea omnia, quæ voluntas meliora esse judicaverit, quod est perfecte sequi virtutem, certe multiplicato jam genere humano, aliisque procreationi liberorum incumbentibus, bona conscientia e duobus bonis Gen. 11. 18. 1 Cor. VII. 1. propositis, post lapsum, consideratis omnibus circumstantiis, maximum erit eligendum.

XXI. Futilia sunt, quæ hic Stapleton adnotat, ex ה demonstrativo אדם inferens personale illud esse dictum Gen. 11. 18. de solo Adamo. Nam con. 20. de eodem occurrit אדם sine ה ut & cap. v. 1. unde apparet, istud nomen simul universale & singulare esse. Accedit, quod Deus in primo conjugio conjugium posterorum sanctificavit, sicut in primo homine omnes condidit. Si igitur hic solum Adamum concerneret, ubi mansisset genus humanum? Falsum etiam est, quod Pererius vult, valere hoc præceptum Gen. 1. 28. 11. 18. tantum de V. T. de novo vero illud 1 Cor. VII. 1. quia Christus suo adventu leges illas generales de propagatione generis humani non sustulit, sed circa conjugium, tanquam circa primum institutum, primum suum miraculum fecit Joh. 11. Et qui tot filios debuit habere spirituales instar roris Psal. cx. 3. is sane non potuit matrimonium minus sanctificare. Eo autem fine hæc finguntur, ut stabiliant votum cœlibatus. Ideo miraculis adscribunt, quod plures conjuges cohabitaverint, vir & uxor uno lecto decubuerint, ultra decem & plures annos, corporibus intactis. Vid. *Simon Majo. in Diebus Canicul. de Muliere.* Nugæ gerris Siculis vaniores.

XXII. Neque Paulus vult simpliciter 1. Cor. VII. 7.8. ut omnes maneat cœlibes; quid enim hoc aliud esset, quam humani generis interitum optare? sed suorum temporum, & Ecclesiasticæ vocationis habita ratione, propter instantem necessitatem, con. 25. & sq. qua non tam desolationem in Judæa, quam persecutionem & afflictionem imminentem intelligit, quæ tempore primitivæ Ecclesiæ, in tanto Ethnicorum & Judæorum odio, Christianis erat metuenda. Accedunt varix difficultates & molestiæ, in educatione liberorum devorandæ, quæ cultum Dei impediunt

1 Cor.

1. Cor. VII. 28. 32. Quibus cœlibes carentes expeditius verbo Dei ac precationi incumbere possunt comm. 32. 34. 35. Ideo Abarbenel in Pentat. fol. 40. 1. existimat, *Chanochem cum Deo quotidie ambulantiem divina voluntate ante tempus hac vita ereptum, quod gignendis & sustentandis liberis simul operam dederit, quo a perfectione, quam quaesiverit, abstractus fuerit.*

XXIII. Ex quibus omnibus palam est, utrumque vitæ genus Deo in sacris literis probari, & conjugium & vitæ cœlibis puritatem, sed toto cœlo errare eos, qui propter reditus, divitias, honores, otiosam & commodam vitam, non autem propter regnum cœlorum, cœlibatum tanquam onus suscipiunt, aliisve, profanis sæpe hominibus, imponunt, qui sui se potentes, & libidinem illam domandi capaces, nondum sunt experti, quod horrendam invexit scelerum colluviem & scortandi impuritatem. Erasinus ad Matth. XI. 12. vel arte, inquit, vel metu detruduntur in cœlibatum, ut scortari liceat, uxorem ducere non liceat. Et ad 1 Tim. III. 2. Nunc cœlibes habet mundus plurimos, castos perpaucos. Ecclesiasticum ordinem a matrimonio arcent, cui non satis convenire putant: quasi non providerit Deus, quid deceret suos ministros, & quibus ornamentis excellere deberent sacerdotes. De connubiis sacerdotum V. T. sive inferiores forent, sive summi, cautum erat legibus Levit. XXI. 7. 13. 14. Moses, Aaron, Eli, Samuel in matrimonio vixerunt. Ezechiel uxorem habuit cap. XXIV. nec non Esaias cap. VIII. Jeremiæ id interdicitur cap. XVI. 2. non absolute, sed restrictè ad eum locum, non ratione muneris, ut sanctior foret, sed tantum ob calamitates imminentes, quomodo omnibus illud dissuasit Apostolus 1 Cor. VII. 26. s. In N. T. Apostoli conjugati fuerunt, licet Paulus & Barnabas tales non forent, ille tamen utrique eandem libertatem vendicat, qua gaudebant cæteri Apostoli 1 Cor. IX. 5. 6. sicut ex hoc loco Tertullianus *Exhort. ad castit.* c. VIII. concludit, licuisse & Apostolis nubere & uxores circumducere. Paulus etiam inter Episcopi virtutes conjugium numerat 1 Tim. III. 2. non quasi eligendum ante vocationem necessario uxorem habere oporteat, quæ est Athanasii Vincentii expositio p. 120. 121. 539. sed quod non plures, quam unam habere debeat, quod ideo cautum, quia isto tempore & Judæi & gentes nonnullæ, quæ convertebantur, plures una habere consueverant.

C

XXIV. Apосто-

XXIV. Apostolici Canones Ecclesiasticis matrimonium permiserunt. Neque illud maculam ullam aspergere ministerio, a Patribus est creditum. Liberum fuisse conjugium clericorum Seculo I. II. tertio, ex Veteri Historia Ecclesiastica Celeberrimi Viri Spanhemius Fil. *Introduct. ad Histor. N. T. Sec. III.* & Heideggerus *Concil. Trid. Anat. p. II. ad Sess. XXIV. de Sacram. Matrim.* frequentibus probant exemplis, etiam Tertulliani, monogamiam, ut Episcopis, Sacerdotibus, clero, sic omnibus Christianis injunctam commendantis, in libris *de Exhortat. ad Castit. & Monogam.* Seculo IV. conjugium impune permiffum Episcopis, presbyteris, Diaconis. Synodus Nicena illud permisit, testibus Cyziceno in Historia ejus Concilii, Parisiis impressa cap. III. p. 170. Socrate, Sozomeno, aliis. Cui accedit Canon Ancyranus X. de permisso etiam Diaconis ordinatis conjugii voto, mansuris in ministerio & Diaconatu. Et Gangrensis Concilii Canon IV. contra Eustathianos, damnantes presbyteros *γυναικα ἔχοντες uxorem habentes. Si quis discernit Presbyterum conjugatum, tanquam occasione nuptiarum, quod offerre non debeat, & ab ejus oblatione ideose abstinet, anathema sit.* Sunt ipsa verba Canonis IV. Eliberitani Canone XXXIII. prohibent Episcopis, Presbyteris, Diaconis, Subdiaconis abstinere a conjugibus suis, dum positi in ministerio: supponentes eo tempore conjuges habuisse. Sed abstinere jubebantur in ministerio; sicut viri cum irent Hierosolymam sacrorum causa, abstinabant ab uxoribus, notante Drusio ad 1 Sam. I. 19.

XXV. Sequentibus demum seculis aliis Ecclesiis citius, aliis tardius Pontifices Romani legem cœlibatus obtruserunt, & magna vehementia Gregorius VII. a quo eam etiam Germani acceperunt, teste præter alios Lamberto Schafnaburgensi Monacho *de rebus gestis Germanorum.* Decrevit, inquit, ut presbyteri uxores non habeant, habentes aut dimittant aut deponantur, atque Episcopis Galliarum præcepit, ut ipsi quoque in suis ecclesiis similiter facerent. Adversus hoc decretum, pergit, protinus vehementer infremuit tota factio clericorum, hominem plane hæreticum & vesani dogmatis esse clamitans, qui oblitus sermonis Domini Matth. XIX. non omnes capiunt hoc verbum, & Apostoli, qui se non continent, nubat.... Et dum consuetum naturæ cursum negaret, fornicationi & immunditiei frena laxaret. Quod si pergeret sententiam confirmare, malle se sacerdotium, quam con-

conjugium deferere: Addit, nonnullis visum, ut Archiepiscopum Moguntinum jussu Romani Pontificis hoc urgentem, cathedra episcopali deturbarent, & merita morte multato insigne monumentum ad posteros transmitterent. Ex Lamberto hoc etiam refertur in *parte II. Tom. II. Concil. General.* Et quot malorum causa extiterit lex prohibens conjugium, non modo contra verbum Dei, sed etiam contra æquitatem, quia nulla ratione id prohibere licuit, quod Deus reliquit liberum, agnoscunt ipsi Romani Pontifices passim, atque Scriptores Pontificii; in ipso Concilio Tridentino acriter huic rei reclamatum esse, testatur *Historia Concilii Trident.* lib. VII. & VIII. *Sed longus fio, dum brevis esse volo.* Plura qui desiderat, legat eruditum *Beza Tractatum supra citatum de Polygamia successiva*, a quo hæc materia solide & facunde pertractata.

XXVI. Hoc saltem monemus cum Munstero, Christianis a Judæis objici, quod comburant filios & filias suas, hoc est, monachos & monachas, qui comburantur fornicatione: Fervent enim, inquit, & flagrant desiderio fornicandi, & non possunt exequi. Hæc combustio abominatio est Deo, quam ipse odit: & fornicatio apud minores prophetas vocatur combustio, contra ipsum Paulum, qui dicit, melius esse nubere mulieri, quam uri. Ita Christianos proprio gladio confodiunt Paulum ipsis objicientes. His & similibus offendiculis Romanenses, quantum in se, non parum istius gentis conversionem impediunt. Erasmus clementius tractare suos liberos putat parentes, si quos coelibatui destinassent, pueros etiamnum curarent exsecandos, quam si integros nolentes aut inscios conjicerent in hoc incendium libidinis. Tantum de generali multiplicationis & generationis mandato. Nunc ad alia festinamus.

C A P U T II.

De speciali mandato & conjugii prima Institutione, sive de norma Contractus matrimonialis in futurum a Deo sancita Gen. II. 23. 24.

NE autem post mandatum crescendi & se multiplicandi Cap. I. Geneseos a Mose narratum, hominum & brutorum eadem ratio videretur, & quælibet conjunctio, citra ullam semel conjunctorum obligationem, aut quorundam sejunctionem, honesta censeretur, pergit historicus sacer omnium an-